

- Schmitt, N. (2010). *Researching vocabulary: A vocabulary research manual*. Palgrave Macmillan, <https://doi.org/10.1057/9780230293977>
- Smith, E. E., Shoben, E. J. & Rips, L. J. (1974). Structure and process in semantic memory: A featural model for semantic decisions. *Psychological Review*, 1, 214–241, <https://doi.org/10.1037/h0036351>
- Wilks, C. & Meara, P. M. (2002). Untangling word webs: Graph theory and the notion of density in second language word association networks. *Second Language Research*, 18, 303–324, <https://doi.org/10.1191/0267658302sr203oa>
- Wray, A. (1999). Formulaic language in learners and native speakers. *Language Teaching*, 32, 213–231, <https://doi.org/10.1017/S0261444800014154>

Vermeki Boglárka

Koncsek Krisztián
Idézetvadász I–III.

Budapest: Tinta Könyvkiadó, 2022. 123; 142; 129 p.
ISBN 978-963-409-231-5; ISBN 978-963-409-232-2;
ISBN 978-963-409233-9

„*Quot homines, tot sententiae*”.
„*Ahány ember, annyi gondolat*.”

(Terentius idézet a Kr. előtti 2. századból)

A következő oldalakon három, egymással a legszorosabb kapcsolatban álló, az *Idézetvadász I.*, *Idézetvadász II.*, illetve *Idézetvadász III.* címet viselő kötetről írok. A munka szerzője Koncsek Krisztián, aki e trilógiának is nevezhető művel csaknem három évtizednyi gyűjtőmunkája eredményét bocsájtja az olvasók rendelkezésére. Született a könyveknek egy reprezentatív, a három kötet anyagát egyetlen műben hozó kiadása is, *Egyetemes gondolattár – 25 évszázad bölcsességei* címmel, amelyről a kiadó honlapján olvashatunk. Hasonlóan az itt ismertetendő kötetekhez, az

a változat is 2020-ban jelent meg. A különálló köteteket a kiadó 66-os, 67-es és 68-as sorszámmal *Az ékesszólás kiskönyvtára* sorozat darabjaiként adta ki.

Egy-egy találó idézettel, szállóigével megismerkedve bizonyára többekben felmerülhet a gondolat, hogy – amennyiben nem magyar szerzőkről van szó –, milyen jó is lenne ezt a mondást eredetiben is megismerni! Esetleg (bármelyikük kapcsán) ismerni a történetét, többet tudni szerzőjéről, a szállóige felbukkanásának körülményeiről. A hozzájuk kapcsolott kultúrtörténeti vonatkozások gazdagságát talán említeni sem kell.

Ráadásul ez alkalommal csaknem nyolcszáz, eredetileg valamilyen idegen nyelven született mondás, szállóige esetében nyílik lehetőségünk a magyar fordításoknak az eredeti mondatokkal, szavakkal való összevetésére, és sok esetben keletkezésük története is kirajzolódik.

Az említettek miatt is ajánlom a könyvet elsősorban középiskolásoknak, egyetemi hallgatóknak, továbbá pl. nyelvtanáraiknak, akik óráikat színesíthetik a szállóigék révén, de akár nyelvtani jelenségeket is illusztrálhatnak vele. Ezért is gondolom, hogy a Modern Nyelvoktatás lapjai különösen alkalmasak lehetnek a kötetek iránti figyelem felkeltésére.

Az összegyűjtött szállóigéket és idézeteket a szerző három kötete az alábbi felosztás szerint tartalmazza: Az első kötetbe zömmel az ókorból származó, eredetileg görög és latin nyelven megfogalmazódott gondolatok kerültek fordításukkal együtt. Egészen pontosan 409 idézetet és szállóigét találunk a lapokon. Az idézett szerzők a két nyelvnek megfelelően, nyelvenként időrendi sorrendbe állítva szerepelnek a könyvben.

A második kötet a középkor és az újkor szerzőinek anyagából merített összesen 364 példát. Ebben a kötetben közel tíz nyelvterülethez kapcsolódóan felszámol több szerzőt idéz Koncsek Krisztián, a szállóigék magyar fordítása mellett – egy-két ritka esetet kivé-

ve – az eredeti nyelven is. A nyelveken belül a szerzők itt is időrendben követik egymást.

A harmadik kötetben magyar szállóigék és szólások szerepelnek, ezek száma 263. Érdekes módon itt is előfordul néhány idézet idegen nyelvű változata is, ahogy ezt a kötetről írva jelzem is majd.

A szerző előszava című rész szól a könyvsorozat alapját képező gyűjtemény keletkezéséről, céljáról, forrásairól, a válogatás szempontjairól és tájékoztat az anyag elrendezésének elveiről is. Amikor esetleges félrefordításokat mutat be, ugyanott rögtön a szöveghű fordítást is megadja. „Mi is volt a célja ennek az összeállításnak? Elsősorban az, hogy tisztázzam: ki mikor mit mondott vagy írt” – olvashatjuk az előszóban (7.). (A gyűjteményt bevezető 7–10. oldalak – mint szerzői előszó – mind a három kötetben benne olvashatók.)

Különösen fontos tudni mindezt manapság, amikor az internet megszámlálhatatlan mennyiségben zúdítja ránk a valós mellett a hamis információkat is, amiért mindenkinek igencsak körültekintően kell(ene) eljárnia egy-egy adat felhasználása kapcsán. Mint például a következő idézet esetében is: „Az a baj az interneten terjedő idézetekkel, hogy nem tudod róluk megállapítani, valódiak-e. (Petőfi Sándor)”. (7. o.) Az összeállítás szerzője kiderítette, hogy ott, ahol a magyarul olvasók számára Petőfi Sándor neve áll, az angolul beszélők esetében Abraham Lincoln nevével lehetett találkozni. Ez az internetes tréfa is ösztönözte Koncsek Krisztiánt műve kiadására.

A kötetek bevezetése azért is érdemel különös figyelmet, mert a már említett kérdések mellett kitér a *szállóigék műfajára*, elhatárolva őket mind az *aforizmáktól*, mind a *közhelyektől*, továbbá még a *közmondásoktól* és az időnként szintén felbukkanó *bon mot*-nak nevezett, humoros kifejezésektől is.

A szállóigéket a kötött vagy állandósult szókapcsolatok közé sorolja a szakirodalom; legfontosabb ismertetőjegyük, hogy a szerzőjük ismert személy. Szathmári István

az eredetükre is utalva ezt írja: „A szállóige irodalmi, történelmi vagy mitológiai eredetű, gyakran mondat formájú szókapcsolat” (Szathmári 1961: 528). Ehhez teszi hozzá Koncsek Krisztián az újonnan keletkezett szállóigék kapcsán az alábbiakat: „[A szállóige] valamely irodalmi vagy *tudományos mű*, illetve egyéb művészeti alkotás (például *film*) közismert, gyakran idézett, rövid részlete, vagy egy történelmi személyiség jeles eseményhez kapcsolódó mondata”. (L.: szerzői előszó, 8. oldal, kiemelés tőlem B. I.) A közmondásoknak és a közhelyeknek a szállóigéktől való elhatárolásának alapja tehát, hogy az előbbieknél a szerző ismeretlen. Az aforizmák esetében pedig a fő eltérés az, hogy az aforizmák jóval kevésbé közismertek, mint a szállóigék, továbbá, hogy tartalmilag minden esetben valamilyen erkölcsi tanítást, bölcséleti tételt fogalmaznak meg. „Velős mondásnak” is nevezik; jellegzetességük még szellemes voltak. (Hasonlóan velős mondások a legtöbbször a latin nyelvből származó, s igen sokszor ugyancsak a szerző neve nélkül elterjedt *szentenciák* is.) A gyűjteményben azonban jó néhány közmondás is előfordul, ha első ismert használata valamely nevezetes személyhez kapcsolódik, lásd később.

Koncsek Krisztián könyveinek alcíme a *szállóigék* mellett az *idézetek* szót is tartalmazza, ami arra utalhat, hogy fontos gondolatok megfogalmazása még nem érte el a szállóigék ismertségének szintjét, illetve arra is, hogy olykor több mondatnyi terjedelmű, hosszabb idézetek is megjelennek az oldalakon, melyekből a valóban szállóigévé vált részt több helyen is dőlt szedés emeli ki. Erre látunk példát a harmadik kötetben a 18., vagy a 102–103. oldalon.

Modern korunkban filmek címeivel, filmalkotások ikonikus szereplőinek elhangzott szavai nyomán elterjedt vált mondásokkal, sőt internetes mémekkel is bővül a szállóigeként idézhető mondatok sora, ahogy erre az előszó utal. A gyűjtemény második kötete jó néhány, különböző filmekből származó mondatot felidéz, többet is a Bud Spencer-fil-

mekből (32–33.), illetve egyet a Forrest Gump című filmből (118.). (Az interneten több Forrest Gump idézetet felvonultató lista is kering a főszereplők valóban szívmengető mondásaival, ld. *Irodalom.*)

Közmondás- és szentenciagyűjtemények, idézetek felsorolásai az ókor óta léteznek, ám a szállóigének mint – a kötött szókapcsolatokon belül található – önálló kategóriának a neve az 1864-ben megjelent, Georg Büchmann által kiadott könyv nyomán terjedt el, ugyanis ez a gyűjtemény viselte először a *Geflügelte Worte* címet (a fentieket lásd a második kötet 24. o.). A korai hazai gyűjtemények szóhasználatában egy ideig még ingadozott a szálló igék és a szállóigék elnevezés. A szak kifejezést nálunk Tóth Béla *Szájrul-szájra. A magyarság szálló igéi* című könyve honosította meg a 20. század elején (Tóth 1901). Azóta is több kiadvány jelent meg híres emberektől származó, közismert vagy kevésbé ismert idézetekkel, legnagyobb számban talán kétnyelvű (latin–magyar) szállóige-gyűjtemények, I. Hajdú István: *Varietas delectat* (Hajdú 1986), de néhány valóban soknyelvű is akad közöttük. Ezek a magyar mellett az eredeti nyelven is tartalmazzák a híres emberektől származó idézeteket, legyen az eredeti nyelv az angol, a német, vagy éppen valamilyik ritkábban idézett idegen nyelv, mint pl. a dán vagy éppen a lengyel. A II. kötet példái között szerepel Andersentől a *Den grinne aelling*, azaz *A rút kiskacsa* (124. o.) és lengyel nyelvű mondattal is találkozunk.

A többnyelvűség tehát a két Koncsek-kötet megelőzően is jelen volt a gyűjteményekben, hiszen a források között idézett munkák közül Tóth Béla 1906-os *Szálló igék lexikona* is igen sok esetben eredeti nyelven is közli a szállóigéket, így a könyv mottójául választott *A beszéd a gondolatok eltitkolására való* mondatot is, a magyar mellett franciául: *La parole a été donnée à l'homme pour déguiser sa pensée*. Ő még Talleyrand-nak tulajdonította a mondást, Koncsek Krisztián megtalálta az idézet valódi szerzőjét, Voltaire személyében

(ld. második kötet 46.). A legtöbb irodalmi idézet, szállóige esetében szintén ott van az eredeti nyelvű változat Békés Istvánnak az először a hatvanas években kiadott *Napjaink szállóigéi* című kétkötetes művében is. Koncsek Krisztián fő törekvése, hogy a leginkább hű, illetve az általánosan elterjedt fordításokat mutassa be, akkor is, ha az adott mondat magyarul az eredetitől eltérő szókinccsel honosított meg. Versek esetében az eltérő fordítások megjelenése törvényszerű, és itt a szó szerinti „hűség” kérdése természetesen nem vetődhet fel. Olykor a szó szerinti fordítás egészen meglepő módon tér el a nálunk elterjedt változattól, I. Szophoklész Antigonéjának sorait az emberről (első kötet 14.).

A továbbiakban felidézett néhány szállóigét az ismertetésben magam is két nyelven szerepeltetem. Az első kötetben *Thalészstől* kezdve *Platónon, Arisztotelészen, Aiszóposzon és Cicerón át Vergiliusig és Horatiusig* 15 ógörög és 30 fölötti ókori latin szerzőtől olvashatunk nemes gondolatokat, érdekes fordulatokat, de rátalálunk a *Biblia* sokak által ismert, s mára közmondásként számon tartott mondataira, továbbá a középkori latinítást képviselő személyek, így *Boethius, Aquinói Tamás, továbbá Rotterdami Erasmus, illetve Sir Francis Bacon* néhány idézetére is.

A gyűjtemény évezredek idézeteiből merít ezernél is több példát, itt jó, ha néhány bemutatására lehetőség van; a többit az olvasó a kötetek lapjain leli fel. A legtöbb esetben inkább a rövidebbek közül idézek fel párat. A hosszabb, több sornyi terjedelmű idézetek mellett ugyanis alig egy-kétszavasak is nagy számban előfordulnak. Az ógörög eredeti mellett mindig ott van a kiejtés és olykor a latin fordítás is. Itt a *hattyúdal* kifejezést idézem, amely egy Aiszkhülosz-tragédiából, az Agamemnónból veszi eredetét: κύκνειο ἄσμα [ejtsd kb.: kükneio ászma] (21.). A költőkről szólva igen gyakran használt kifejezés ez, aminek szállóige-voltára csak ritkán gondolunk.

A gyűjtemény a szerzők időrendi sorrendjében mutatja be az idézeteket. Ennek hátránya, hogy nem kereshetünk rá egy-egy témakörre, mint tehetjük pl. a *Bölcsességek könyve* esetében (Kristó Nagy 1982). Az ismertetett kötetek esetében a könyvek legvégén Mutató szerepel, mely az idézetet kezdő szó nyomán segít rátalálnunk egy adott szálóigére s a hozzá fűzött magyarázatra. Ha a forrás egyértelmű, akkor csupán a magyar és az idegen változat szerepel a forrásnak a megjelölése mellett, pl. a *meztelen igazság – nuda veritas* – esetében: *Ovidius Ódái* (I. 24.7.) (42.), másutt akár több oldalas magyarázattal is találkozunk.

Nagyon változatos a felidézett gondolatok sora, néhányról a következőkben mindenképpen érdemes szót ejteni. Így máig a napi életünkkel kapcsolatosan fogalmaz meg alapigazságot Ciceró mondata: *Magnum vectigal sit parsimonia – A takarékoság a legjobb bevétel*. Itt valóban nem is szükséges további magyarázat, a forrás is egyértelmű: *Cicero: Paradoxa Stoicorum* VI. 49. (32.) Ugyancsak életünkre vonatkozó tanács fogalmazódik meg a horatiusi felszólításban, amely azonban többféle fordításban, sőt értelmezésben ismert, és a költő *Leukonoéhoz* című ódájából vált szállóigévé: *Carpe diem!* Ennek értelme – a *carpere* 'letépni', 'leszakítani', 'megragadni' stb. jelentésű igéből kiindulva – lehet *Ragadd meg a napot!* 'Élj a mában!' 'Élvezd a napot!', illetve 'Éld e napot!' 'Élvezd az időt!' vagy akár 'Lopd el a napot!' értelmű is. „Az értelmezése vitatható. Egyes nézetek szerint azt jelenti, élj a mának, élvezd a jelent, ne törődj a holnappal. Mások szerint inkább azt... hogy minden napnak adj értelemet!” (41.)

Áttérve a második kötet szállóigéire, benne is számos igencsak híres személytől olvashatunk egy avagy több idézetet. A legtöbbben – kb. 80 szerzővel – az angol, 50 körüli szerzővel a francia és mintegy 40 szerzővel a német nyelvterületet képviselik; az alábbiakban valóban csak néhány nevet tudok szerepeltetni közülük.

A francia idézetek közül kettőt választottam ízelítőül, először egy kissé hosszabbat, a korábbi évszázadokból: *Mes amis, si j'avance, suivez-moi! Si je recule, tuez-moi! Si je meurs, vengez-moi! Barátaim, ha támadok, kövessetek; ha hátrálok, öljetek meg; ha meghalok, bosszuljatok meg!* *Henri Duverger de la Roche-Jacquelein* (1772–1794) az ellenforradalmi Vendée-felkelés vezetője mondta, *L.-G. Michaud* történész szerint, ez áll ugyanis 1824-es könyvében. (54.)

A későbbi idézeteket pedig képviselje *Édith Piaf*, a *Non, je ne regrette rien*. *Nem bánok semmit* sorral. „Egyik sanzonjának címe; 1956-ban írták neki a dalt, 1959-ben jelent meg lemezen.” (68.o.)

A következő idézet nagyon szomorú, és a történelem sajnos igazolta a 19. századi költő szinte látnoki szavait. Heine sorai ezek *Almansor* című tragédiájából: *Dort, wo man Bücher verbrennt, verbrennt man am Ende auch Menschen. Ahol könyveket égetnek, ott embereket is fognak* (19.).

Talán a legnehezebb napjaink idézetei közül az igazán fontosakat kiválasztani. A szemelvényeket végigolvasva, a kötetekbe bevalogatott idézeteket nagyon is helyénvalónak, évezredekre, de legalább évszázadokra kihatónak gondoljuk, olykor azonban – a maiak között főként – megkérdőjelezzük egy-egy idézett résznek a gyűjteménybe kerülését, annak a jogosságát. Persze a válogatás a szerző ügye, s lehet, igaz van: egykor talán fontos kordokumentumot fognak majd jelteni a ma nagyon is kétes értékűnek gondolt szövegek. Van, hogy idézett mondása közismert szereplőről „rántja le” úgymond a leplet, mint *Clemenceau* esetében (67.), s van, ahol kortárs politikus, közéleti szereplő nyilatkozik nem egészen nagy ügyekhez méltó módon. Ehhez szintén elég megnézni a második kötetnek korunkra vonatkozó idézeteit és látni szerzőiket (*Daniel Cohn Bendit*, *Linda Gordon*). Rossz szembesülni azzal, hogy egy-egy tisztelhetőnek vélt ember százját/tollát milyen mondatok hagyhatták el.

De szerencsére megszólal a felelősségvállalás is, olyan idézetek esetében, mint amelyek a környezetvédelemre vonatkoznak. „*Ha majd kivágjad az utolsó fát, ha kifogtad az utolsó halat, ha beszennyezted az utolsó folyót, ha megbetegít a belélegzett levegő, akkor rájössz, hogy túl késő, hogy az egészséget nem veheted fel bankszámládról és a pénzt nem lehet megenni.*” „*When the last tree is cut, the last fish is caught, and the last river is polluted, when to breathe the air is sickening, you will realize, too late, that wealth is not in bank accounts and that you can't eat money.*” (*Alanis Obomsawin* kanadai öslakos filmrendezőő szavai 1972-ből. (109.)

Van olyan idézet is, amelynek eredetijére hosszas nyomozás után sem talált rá Konksek Krisztián, így igaz lehet, amit következtetésképpen levon: a Szoltsenyicinnek tulajdonított szöveg nagy valószínűséggel magyar hamisítvány (78–79.)

Rátérve most már a harmadik kötetre, ennek magyar nyelvű szállóigéi összesen százánál is több szerzőhöz kapcsolódnak. Közöttük a költőkön és az írókon kívül a korábbi századok több uralkodóját, régi és újabb korok egyházi személyeit, régi és akár kortárs politikust, valamint tudóst, rendezőt, sőt még humoristát is találunk. Ennek megfelelően a szállóigéknek igen-igen változatos sora bontakozik ki a lapokon.

Egyik legkedvesebb szállóigémmel, *József Attila* soraival szeretném indítani a bemutatásukat. „*Dolgozni csak pontosan, szépen, ahogy a csillag megy az égen, úgy érdemes.*” (A költő *Ne légy szeles!* című töredékének a sorai, 1937-ből.) A recenzió írója még emlékszik, hogy évtizedeken át a Kossuth Rádió *Gondolatjel* című irodalmi lapja e sorok elhangzásával kezdődött.

Sok vitát váltott ki még az utóbbi időkben is a *Nyelvében él a nemzet!* szállóige, ugyanis nehéz volt, ha nem egyenesen lehetetlen megtalálni a vele 100%-ig megegyező szövegrészletet. Hasonló megfogalmazások bőven voltak 19. századi költőinknél, politikusainknál. Gon-

dolták szerzőjének *Széchenyi Istvánt, Kölcsey Ferencet*, s igen hasonló kifejezőmódra lehet rábukkanni *Bessenyei Györgynél* és *Arany Jánosnál* is. Konksek Krisztián helyesen – *Köváry Lászlót* nevezi a szállóige szerzőjének (36–37.) . „*Színészet által terjed a nyelv. Nyelvében él a nemzet.* Legyen nálunk is országosan ápoltszínház, s nem fogják Erdélyt kerülni színészgyermekai.” *Köváry Székelyhonról* című könyvének 29. fejezetében olvashatóak ezek a sorok. *Köváry Lászlóról* (1819–1907) a Magyar Életrajzi Lexikon azt írja, hogy író, történetíró, statisztikus volt, az MTA levelező tagja. Jó lenne tudni, annyi év után (a nevezett könyv 1842-ben jelent meg) ki talált rá a sorra!

S még egy idézett szállóige, talán a legismertebb a korból:

„*Minden nemzet a maga nyelvén lett tudós, de idegenen sohasem.*” Ez a részlet *Bessenyei Magyarság* című röpiratából való. (21.)

Az egyszavas szállóigék (avagy önálló szárnyas szavak) száma a kötetben 25 körül van, a két vagy három szóból álló 40 körül, továbbá vannak egy (kb. 140) és vannak több mondatot felölelő idézetek is (kb. 50) az anyagban. Lássunk itt kettőt a rövidebb szállóigék közül!

A legnagyobb magyar – Kossuth nevezte így Széchenyit. (29–30.)

Szükebb hazám, esetleg szükebb pátriám – Jókai Mór írta le az első változatot 1886-ban. (41.)

A magyar anyag tagolása a korábbi korszakokat illetően is a magyar történelemhez kapcsolódik, ha pedig a huszadik századot tekintjük, itt megjelennek a *Trianonhoz* (70–71.), majd *Horthy* kormányzáságának *korához* (72–79.), a *Rákosi-* (80–86.) és a *Kádár-korhoz* (87–100.) kapcsolható szállóigék, nemegyszer a fent megnevezett személyek mondatai is. Az utolsó közel húsz oldal kortárs alkotók, legnagyobb részben ugyancsak politikuskok mondatai szerepelnek, ezeket ma jól ismerjük, idézzük nem is egyszer, ám kérdés, mennyi marad meg közülük a jövő nemzedékek szá-

mára. Néhány közülük, ahogy említettem, kordokumentumként bizonyára fennmarad.

Az elemzés végére érve, felhívom a figyelmet a lengyel–magyar barátságot kifejező, két nyelven is megjelenő versikére 1865-ből (51.), továbbá egy arabnak vélt, de valójában török közmondásra, amely szintén két nyelven is szerepel (52.).

Ez utóbbi *'A kutya ugat, a karaván halad'* közmondás, melynek ismertté válása Pulszky Ferenc (1814–1897) 19. századi politikusnak, utazónak és régésznek köszönhető, ő idézte az Akadémián tartott egyik beszédében 1888-ban (erről l. még Tóth Béla 1906: 10). Az *It ürür, kervan yürür* mondás benne van a közel-múltban megjelent Török–magyar szótárban is (Benderli–Kakuk–Yilmaz–Tasnádi 2013).

A kultúrtörténeti vonatkozások mellett tehát a gyűjteménynek nyelvekben való gazdagsága az, ami figyelmet érdemlő. Ezért utaltam elsősorban a diákokra, mint a kötetek „felhasználóira”. De természetesen ez nem zárja ki az olvasók szélesebb táborát, a nyelvek és a történelem, a kultúrtörténet vagy éppen a politika iránt érdeklődő nagyközöniséget. Valóban mindenkinek ajánlhatók a kötetek, aki a szállóigékre vonatkozó ismereteit feleleveníteni, gyarapítani szeretné.

IRODALOM

- Benderli, Gün–Kakuk Zsuzsa–Gülen, Yilmaz–Tasnádi Edit (2013). *Török–magyar szótár*. Nemzedékek Tudása Tankönyvkiadó.
- Békés István (1968). *Napjaink szállóigéi*. Gondolat Kiadó.
- Hajdú István (1986). *Varietas delectat - Latin mondások*. Minerva Kiadó.
- Kristó Nagy István (szerk.) 1982. *Bölcsességek* könyve. Gondolat Kiadó.
- Szathmári István (1961). *A magyar stilisztika útja*. Gondolat Kiadó.
- Tóth Béla (1901). *Szájrul-szájra. A magyarság szálló igéi*. Athenaeum Irodalmi és Nyomdai Rt.

Tóth Béla 1906. *Szálló igék lexikona*. Franklin Társulat

aforizma: https://lexiq.hu/aforizma#google_vignette

Forrest Gump: <https://nlc.hu/szabadido/20151205/forrest-gump-idezetek/>

szentencia: https://idegen-szavak.hu/szentencia#-google_vignette

Bodnár Ildikó

Green Planet: teaching sustainability in EFL and HFL classes with CLIL and TBLT approach.

Educational Authority (2023). Green Planet. Textbook on sustainability for 9th-10th grade secondary school students.

The goal of this review is to show the importance of the Green Planet series, which is an innovative and interdisciplinary learning kit for teaching sustainability. At first sight it might be unusual to read about other topics than language learning in this journal, however, Green Planet as a complex learning material can be used effectively in English and Hungarian as a foreign language classes with Content and Language Integrated Learning (CLIL) and Task-based Language Teaching (TBLT) approach.

The Blue Planet Foundation was established in 2016 and as they state it on their website, their goal is to raise social awareness for environmental issues. They believe that in spite of the serious and visible environmental problems, no real actions have been taken so far, although there is a high demand for extensive solutions. The main focus of the Foundation is to design, develop and expand environmental awareness of the society, affect their attitude, behaviour of producer and consumer habits, and to